

Жаңы окуу жылына карата МЕТОДИКАЛЫК СУНУШТАР

Билим берүү – бул инсанды, коомду жана мамлекетти гармониялуу өнүктүрүү максатында үзгүлтүксүз, системалуу уюштурулган окутуу жана тарбиялоо процесси.

Жаңы билим берүүчү уюмдарда окуучуларды окутуу тарбиялоо процессинде жетекчиликке алынуучу негизги укук-нормативдик актылар томоңкүлөр:

- Кыргыз Республикасынын Конституциясы;

- КР Билим берүү жөнүндөгү мыйзамы (30.04.2003-ж. №92, акыркы редакциясы 23.03.2021-ж. №38);

- КР Президентинин «Инсандын руханий-адеп-ахлактык өнүгүүсү жана дене тарбиясы жөнүндө» Жарлыгы (29.01.2021-ж. ПЖ №1);

- 2021-2040-жылдары Кыргыз Республикасында Билим берүүнү өнүктүрүү программасы (КР Бюютуунун 04.05.2021-ж. №200 токтому менен бекитилген);

- Кыргыз Республикасында жаңы мектептин билим берүүнүн колдонуудагы Мамлекеттик билим берүү стандарты (КР Өкмөтүнүн 21.07.2014-ж. №403 токтому менен бекитилген);

- КР мектептеринде окутууну предметтик стандарттары жана аларга ылайык келген окуу программалары;

- билим берүүгө байланыштуу башка укук-нормативдик документтер.

Жаңында Кыргыз Республикасында жаңы мектептин билим берүүнүн Мамлекеттик билим берүү стандарты жаңыланган, коомдук таалуулоо үчүн жарыяланды (<http://kao.kg/2021/07/13/>). Аны менен таанышып чыгуу керек.

Жаңыланган Мамлекеттик стандарт бекитилгенден тартып, анын негизинде предметтер боюнча окуу-нормативдик документтер жана УМК да жаңыланат. Ага чейин окутуу колдонуудагы укуктуу-нормативдик документтер боюнча жүргүзүлөт.

Билим берүү менен бирге, окуучуларды турмуштук маанилүү билгичтиктер менен камсыздоо жана компетенттүү инсандар катары калыптандыруу (окутууга компетенттик мамиле жасоо) бүгүнкү күндүн талабы. Демек, кайсы окуу программалары, окуу куралдары колдонулса да, сабактар заманбап деңгээлде уюштурулууга тийиш.

Заманбап деңгээлде билим берүүдө томоңкүлөргө көңүл буруу зарыл:

1. Окуучуну билим алууга мотивдештирүү. Сабактуу билим берүү үчүн алгач окуучунун сабакка болгон кызыгуусун ойготуу, аны билгичти аң-сезимдүү сабак алууга алдын-ала даярдоо өзгөчө маанилүү.

2. Окуучунун принциптерин эске алуу. Мисалы, историк принциптин ишке ашырууда илимдин жетишкендиктери, улуу окумуштуулардын, жазуучулардын, даанышмандардын өмүрү жана чыгармачылыгы, байыркы кыргыз элинин көөнөрбөс мурасы жөнүндө берилген маалыматтар мектеп окуучулары үчүн өрнөк болуп, алардын билимге кызыгуусун жогорулатыт.

3. Санариптик технологияларды кеңири колдонуу жана аралыктан окутууга даяр болуу. Санариптик технология жана аны колдонуу менен өтүлгөн сабак азыркы учурда окутуунун негизги каражаты болуп эсептелет.

4. Онлайн же офлайн окутууда сабакка

коюлган төмөнкүдөй дидактикалык талаптардын аткарылышы камсыздоо:

- сабактын предметтик стандарт-программага ылайык келиши, актуалдуулугу;

- сабактын максатынын окуучунун позициясынан коюлушу;

- илимий катага жол берилбеши, маалыматтардын иженемдүү булактардан алынышы;

- предмет аралык байланыштын жүзөгө ашырылышы;

- кайтарым байланыштын болушу, анда окуучуну өнүктүрүүчү деңгээлдеги тапшырмалардын берилиши.

- баалоонун диагностика, калыптандыруучу, жыйынтыктоочу формаларынын айылышта колдонулушу, электрондук баалоонун кеңири пайдаланылышы.

- биринчтүү структурата ылайык сабактын планынын болушу;

- көргөзмө материалдардын, практикалык тапшырмалардын, презентациялардын ж.б. даярдалышы;

- сабактын динамикалуу өтүлүшү;

- логикалуу жыйынтыкталышы.

Буллардын ичинен окуучулардын нукура баамдоосун камсыздоо – сапаттуу билимдин негизги шарты. Ошондуктан предметтик кабинеттерди жабдуу ишине өзгөчө көңүл буруу талап кылынат.

5. STEM-билим берүү учурда бүткүл дүйнөдө актуалуу. Бүгүнкү күндө STEM адистерин – дүйнөлүк эмгек рыногундагы эң көп талап кылынган адамдар. Статистикалык маалыматтар боюнча, жакынкы он жылда STEM кызматкерлерине болгон муктаждык башка адистерден 76% га ашып түшөт. Бул боюнча кадрларды даярдоо темпинин өсүшүнө карабастан, STEM адистерге болгон муктаждык баардык өлкөдө сакталууда. Анткени ар бир өлкөнүн өнүгүү деңгээли андагы инженердик-техникалык өнүгүү менен байланыштуу.

6. Окуучуларды PISA баалоосуна даярдоо. PISA (Programme for International Student Assessment) бул окуучулардын окуу жетишкендиктерин баалоо боюнча эл аралык программа. Бул программа окуучулардын окуу жетишкендиктерин төмөнкү үч багыт боюнча баалайт жана салыштырат: 1) окуу (окутулушу); 2) математикалык; 3) табигый-илимий сабаттуулук.

7. Ийримдерди жана башка класстан тышкаркы ийримди уюштуруу окуучулардын практикалык көңүлдөрүн калыптандырууда, моторикасын өнүктүрүүдө жана билимдин практикада колдонууну ишке ашырууда башкы мааниге ээ.

8. Окуучуларды мамлекеттик жана коомдук маанилүү иш-чараларга активдүү катыштыруу. Устүбүздөгү жылдын 31-августунда Кыргыз Республикасынын Эгемендүүлүгүнүн 30 жылдык юбилейи мамлекеттик деңгээлде белгиленди. Бул окуя жалпы билим берүүчү уюмдарда да эске алынып, ага байланыштуу иш-чаралар уюштурулуусу зарыл. Ал өсүп келе жаткан муундун аң-сезиминде патриоттуулук жана Ата мекени сүйүү сезимин калыптандырууга багытталууга тийиш. Анда санитардык ченемдер менен эрежелерди эске алуу талап кылынат.

МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ К НОВОМУ УЧЕБНОМУ ГОДУ

Образование – это непрерывный, системный процесс воспитания и обучения в целях гармоничного развития личности, общества и государства.

Основными нормативно-правовыми актами, регулирующими процесс обучения и воспитания учащихся в общеобразовательных организациях, являются:

- Конституция Кыргызской Республики;

- Закон «Об образовании» КР (от 30.04.2003 г. №92, последняя редакция 23.03.2021 г. №38);

- Указ Президента КР «О духовно-нравственном развитии и физическом воспитании личности» (от 29.01.2021 г. VII №1);

- Программа развития образования в Кыргызской Республике на 2021-2040 годы (Утверждена Постановлением Правительства КР №200 от 04.05.2021 г.);

- Государственный образовательный стандарт школьного общего образования Кыргызской Республики (Утвержден Постановлением Правительства КР №403 от 21.07.2014 г.);

- Предметные стандарты обучения в школах КР и соответствующие им учебные программы;

- другие нормативно-правовые документы, связанные с образованием.

Недавно был обновлен Государственный образовательный стандарт школьного общего образования Кыргызской Республики и опубликован для общественного обсуждения на едином портале (<http://kao.kg/2021/07/13/>). С ним необходимо ознакомиться.

После утверждения обновленного Стандарта, на основании которых будут обновлены и утверждены учебные и нормативные документы в УМК по предметам. До этого обучение будет проводиться в соответствии с действующими нормативно-правовыми документами.

Наряду с образованием, сегодня необходимо дать учащимся жизненно важные навыки и развивать их как компетентных личностей (компетентностный подход к обучению). Поэтому какие бы учебные программы и учебники ни использовались при обучении, уроки должны быть организованы на современном уровне.

В современном образовании необходимо обращать внимание на следующее:

1. Мотивация школьников к учебе. Для качественного обучения особенно важно в первую очередь вызвать у ученика интерес к уроку, заранее подготовить его к осознанному восприятию знаний.

2. Реализация принципов обучения. Например, в реализации принципа историзма предоставленные информации о достижениях науки, жизни и творчестве великих ученых, писателей, мудрецов, незабываемое наследие древнего кыргызского народа послужит образцом для учащихся и повысит их интерес к знаниям.

3. Широкое использование цифровых технологий и готовность к дистанционному обучению. Цифровые технологии и уроки, которые преподаются с их помощью, сейчас являются одними из основных средств обучения.

4. Соблюдения следующих дидактических требований для онлайн или офлайн обучения:

- соответствие урока предметному стандарту и учебной программе, актуальность;

- постановка задач урока с точки зрения (с позиции) ученика;

- не допускать научной ошибки, получение информации из достоверных источников;

- осуществление межпредметных связей;

- наличие обратной связи, в которой выставляются уровневые задания на развитие ученика;

- сочетание диагностической, формирующей и итоговой форм оценивания, широкое использование электронного оценивания;

- наличие планов уроков в соответствии с единой структурой;

- наглядные материалы, практические задания, презентации и др.;

- динамический ход;

- логический вывод.

Из вышеперечисленных требований, подготовка наглядных пособий, практических заданий, обеспечивающих реальное понимание учащимися, является основным условием качественного обучения. Поэтому, особое внимание стоит уделить оснащению учебных кабинетов.

5. STEM-образование сегодня актуально во всем мире. Сегодня специалисты в области STEM – самые востребованные люди на мировом рынке труда. По статистике, в ближайшие десять лет потребность в сотрудниках STEM превышает 76%, чем других специальностей. Несмотря на увеличение темпов обучения в этой области, потребность в STEM-специалистах сохраняется во всех странах. Потому что уровень развития каждой страны тесно связан с ее инженерно-техническим развитием.

6. Подготовка школьников к оцениванию PISA. PISA (Programme for International Student Assessment) это международная программа для оценки достижений учащихся. Эта программа оценивает и сравнивает учебные достижения школьников в следующих трех областях: 1) грамотность чтения (понимание прочитанного); 2) математическая грамотность; 3) естественнонаучная грамотность.

7. Организация кружков и других внеклассных мероприятий важна для формирования практических навыков учащихся, развития моторики и практического применения знаний.

8. Активное участие школьников в государственных и социально значимых мероприятиях. 31 августа этого года на государственном уровне отмечалось 30-летие независимости Кыргызской Республики. Это важное событие нужно учитывать и в общеобразовательных учреждениях и организовывать соответствующие мероприятия. Они должны быть направлены на формирование чувства патриотизма и любви к Отечеству в сознании граждан и подрастающего поколения. При этом следует учитывать санитарные нормы и правила.

Жаңы окуу жылына карата МЕТОДИКАЛЫК СУНУШТАР МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ К НОВОМУ УЧЕБНОМУ ГОДУ

2021-2022-окуу жылында география сабагын окутууда Кыргыз Республикасынын билим берүү системасын модернизациялоо процесстерин жакшыраак бөлгөнө кетүү керек. Бул жерде, биринчи кезекте, Кыргыз Республикасынын орто жалпы билим берүүсүнүн Мамлекеттик билим берүү стандарты жөнүндө акта кетүү керек. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2014-жылдын 21-июлундагы №403 «Кыргыз Республикасынын орто жалпы билим берүүсүнүн мамлекеттик стандартын бекитүү жөнүндө» токтомуна негизинде жалпы билим берүү уюмдарынын предметтик стандарттары, анын ичинде География боюнча предметтик стандарт шартып чыккан.

«Баалоо процессин объективдүү кылуу. Жаңы окуу жылында географияны окутуу үчүн окуучулардын өзүнүн ишеничине жана кызыкчылыгына көңөл буруу керек. Бул көңөл буруу үчүн 6-11-класстардын географиясы боюнча окуу программаларынын билим берүү мазмуну, географиялык ресурстардын жана

Жаңы предметтик стандартты иштеп чыгууга ылайык, мектептин география курстарынын структурасы жана мазмуну өзгөргөндү. Географияны окутуу дүйнөнүн ачык жана образдуу географиялык сүрөтүн түзүүгө, географиялык булактар менен процесстердин ортосундагы себеп-натыйга байланышын түзүүгө багытталышы керек.

Жетектөөчү методикалык принцип билим берүүдө системалык-активдүү мамилени логикасында ишке ашырылган, географиялык маалыматты колдонуу боюнча практикалык көндүмдөрдү калыптандыруу, географияны окуу үчүн жогорку мотивация, окуучулардын өзүн өзү өнүктүрүүгө жана үзгүлтүксүз билим алууга даярдыгын калыптандыруу, окуучулардын активдүү билим алуу жана таанып-билүү ишмердүүлүгү, окуучулардын индивидуалдуулугун, жашын, психологиялык, физиологиялык өзгөчөлүктөрүн жана ден соолугун эске алуу менен билим берүү ишмердүүлүгүн түзүү.

География жогорудагы илим катары билимдин жаңы багыттарын камтыйт. Мугалимдер класстан, үйдөн чыкпай эле, бүт дүйнө менен окууга мүмкүнчүлүк алышат.

География мугалиминин иши азыр маалымат технологиялары жана географиялык маалымат системалары менен тыгыз байланышта. Республикада бирдиктүү билим берүүчү маалыматтык чөйрөнүн түзүлүшү география мугалиминге компьютерди техникалык каражат катары колдонууга жана мундан башка пайдалуу ресурстарды састоо үчүн мүмкүнчүлүк берет. Интернеттин болушу менен географияны иши кызыктуу, эффективдүү жана жемиштүү болуп калды.

Бул учурда мугалимдин милдети-окуучунун окуу материалынын мазмунун, түрүн, формасын тандап алуусун, анын мотивациясын, өзүн-өзү ишке ашыруу процессине байкоо жүргүзүүнү, ишмердүүлүктү аныктоо.

Акыркы жылдары коомду маалыматташтыруу заманбап мектептин окуу процессинде инновациянын булагы болуп калды: окуу-методикалык комплекстерде электрондук компоненттер пайда болууда, электрондук форматта санарип китептер киргизилүүдө. Интернеттин болушу (мектептерде да, үйдө да) дистанттык окууну өнүктүрүүгө мүмкүндүк берет.

Мугалим баарынан мурда маалымат мейкиндигинде керектүү материалдарды издөөнү, презентацияларды өз алдынча иштеп чыгууну, окуу китебинин бетине же даяр презентация өтүүгө мүмкүндүк берүүчү ар кандай гиперссылкаларды колдонууну үйрөнүшү керек, кичи көрүү же иллюстрация менен иштөө. Абстракттук текст менен иштөөдө окуучулар коюлган суроолорго туура жооп издешет, таблицаларды толтурушат, бул билимди текшерүү жана бекемдөө этаптарын сабактан тышкары жылдырууга мүмкүндүк берет.

Заманбап окутуу менен окуучунун жана мугалимдин ролу тана өзгөрбөстөн, мектептеги салттуу сабактын мазмуну да

олуттуу өзгөрөт. Сабактын максаттары жана милдеттери өзгөрөт, анын структурасы катаал болууну токтотот, окуучунун сапатын баалоо методологиясы жана ыкмалары өзгөрөт.

Окуу материалын үйрөнүү үчүн ар бир окуучуна мотивация берүү маанилүү. Проблеманы илдөөгө болгон кызыктуунун пайда болушу окуучунун ар биринин даярдыгы жана өнүгүү деңгээлине эске алыстан берилген ташырма жана көңүлүлөргө жана алардын негизин татаалдыгына байланыштуу болбош керек. Бул жагынан алганда, баарыны окуу планынын талаптарын, айрыкча үй ташырмасын аткаруу үчүн убакыт ченемдерин эске алуу маанилүү.

Баардык географиялык предметтерди төрт чоң топко бөлүү болот:

1. Географиялык карталар жана Жердин моделдери менен иштөө билим.
2. Жер бетин ориентациялоо.
3. Аймактын жана жеке географиялык объектилердин (процесстердин) географиялык мүнөздөмөлөрүн бере билүү.
4. Объектилердин, кубулуштардын, процесстердин жайгашуусунун географиялык өзгөчөлүктөрүн аныктай билүү.

Билим берүүнүн жетишкендиктерине компетенттүү мамиле контекстте баш берүү абдан маанилүү методологиялык проблема болуп саналат. Компетенттүүлүккө негизделген мамиле татаал натыйжаларга – компетенттүүлүккө баш берүүчү талап кылат, бул иш жүзүндө баалоонун ар кандай стратегияларын колдонуу зарылдыгын билдирет. Баалоо стратегиясы – бул мугалим окуучулардын окуудагы жетишкендиктери тууралуу маалыматты чогултуу үчүн колдонгон ыкмалар. Окуучуну жакшыраак баалоо үчүн ар кандай стратегиялар жана тиешелүү шаймандар колдонулушу керек. Билим берүү ишмердүүлүгүнүн ар кандай баскычтарында ар кандай баалоо стратегиялары колдонулат. Белгилүү бир баалоо стратегиясын колдонууда, ал эмнеге багытталганын, кандай натыйжаларга жетишин жакшыныбызды, окуучуна окуудагы ийгиликтери жөнүндө ой жүгүртүүгө кантип жардам берени түшүнүү маанилүү. Географиялык компетенттүүлүк баалоодо, Б.Валмунд таанымалдык активдүүлүк деңгээлдеринин системасын башка мүнөздөгү ташырмааларды түзүү үчүн колдонуу сунушталат, бул төмөнкүлөргө мүмкүндүк берет:

- окуучунун артысчылыгын максаттарын аныктоо жана келечектеги иштерди пландаштыруу;
- окуучулар менен натыйжалуу биргелешкен ишти уюштуруу;
- окуучуларга тарбиялоо боюнча көрсөтмөлөрдү көрсөтүү;
- окуучуларга аракеттин тууралыгын өз алдынча жана адекваттуу түрдө баалоого жана керектүү түзөтүүлөрдү киргизүүгө жардам берүү.

ункалдуу объектилердин табияты жана табигый өзгөчөлүктөрү каралган. Бул жагынан Кыргыз Республикасынын табигый мурастарын изилдөө өлчөмү өрүндө жайгашат. Табигый мурастар – бул физикалык жана биологиялык жактан, же маданий жактардын гипотеза тарабынан жаратылган эстелик же адам жашынан университетке баалуулугу бар жаратылыш объекттери. Ал эми Кыргыз Республикасынын табигый мурастары – бул кооз пейзаждар, кооз тоо жээктери, дарыктар жана өңдөр.

Предмети окутуунун өзгөчөлүктөрү

География предмета боюнча сунушталган жашына календардык-тематикалык план Кыргыз Республикасынын жалпы билим берүү уюмдарынын 6-11-класстардын «География» предметинин окуу программасынын жана окуу китептеринин негизинде түзүлгөн. Бул план 6-класстын календардык-тематикалык планы жана Кыргыз Республикасынын жалпы билим берүүсүнүн Мамлекеттик жана география боюнча предметтик стандартынын негизинде түзүлгөн окуу программасы менен окуу китебинде ылайыкташтырылды.

Мектепте географиялык билим берүүгө жакшынына ылайык 6-11-классты жалпы 340 саат каратып, төмөндөгүдөй түзүлдү окутулушу каралды:

- 6 класс – География – жумасына 2 саат, жылына 68 саат;
- 7 класс – Математиканын жана өзгөчөлүктөрүнүн географиясы – жумасына 2 саат, жылына 68 саат;
- 8 класс – Кыргыз Республикасынын физикалык географиясы, жумасына 2 саат, жылына 68 саат;
- 9 класс – Кыргыз Республикасынын экономикалык-социалдык географиясы, жумасына 2 саат, жылына 68 саат;
- 10-Классы – Дүйнө географиясы. Өлкөлөр жана аймактар, жумасына 1 саат, жылына 34 саат ар бир классына, жылына 68 саат.

Сунушталган жашка календардык-тематикалык пландагы сабактардын бөлүнүрүнүн болжолдуу берилди. Анткени, сабакты өтүүдө мугалим кесиптик жеке өз тажрыйбасына, класстын окуучулардын окуу жетишкендиктеринин деңгээлине, мектептин окуу жабдар менен камсыз болушуна жарына окуу сабактарынын болуусун өзгөртүү түзүү алууга болот.

Календардык-тематикалык план үч бөлүктөн турат, ар бир бөлүм боюнча сабактардын жалпы саны берилди, ал сабактар темалар жана чөйрөктөр боюнча болжолдуу бөлүнүрүндө, «откоруу мүнөтү» графасы боюнча берилди, ал графаны мугалимдер өздөрү мектептин иштөө режимине ылайыкташырып коюп алышат.